

ДВОСТОРОННІ САНКЦІЇ ЯК ПЕРШІЙ РІВЕНЬ КООПЕРАЦІЇ КРАЇН У ФОРМУВАННІ САНКЦІЙНИХ СПИСКІВ

Радик Василь Васильович

аспірант,

Львівський національний університет імені Івана Франка

Кооперація у сфері санкційного контролю особливо важлива у сучасних умовах з огляду на необхідність економічного впливу на окремі країни для забезпечення світової безпеки. Зростання кількості країн, що беруть участь у прийнятті спільних санкційних рішень одночасно сприяє підвищенню їхньої ефективності і посилає сигнал від міжнародної спільноти про вимогу щодо зміни поведінки об'єктів санкцій. Першим рівнем такої взаємодії виступає накладення двосторонніх (білатеральних) санкцій, учасниками яких є дві країни.

Для проведення аналізу ми використали дані щодо кількості об'єктів фізичних та юридичних осіб, що знаходяться під чинними санкціями у санкційних списках 27 країн світу і ЄС станом на кінець 2023 р. [2]. Загалом двосторонні санкції накладено на 3 978 об'єктів, 54,8% з яких це санкції щодо росії. За кількістю країн-партнерів ці санкції є найбільш поширеними та становлять 45,7% від світових санкційних рішень, прийнятих більш ніж однією країною поза межами механізму ООН.

За складом учасників найбільшу кількість двосторонніх санкцій (рис. 1) прийнято США і Україною – на 2 144 об'єкти, причому 1 560 з них, або 72,8%, пов'язані з територією росії. Далі Україною і Канадою – 419, США і Канадою – 193, ЄС і Швейцарією – 156 і Україною та Великою Британією – 140. Крім названих країн, у 11 найбільш частих двосторонніх партнерствах, які разом становлять 89,1% від всіх двосторонніх санкцій, зустрічаються ще Казахстан, Киргизстан, Японія і Болгарія. Повністю відсутні санкції такого типу у санкційних списках Азербайджану, Нідерландів, Індії, Литви, Нігерії та Сінгапуру.

Із 3 978 двосторонніх санкційних рішень найбільше прийнято за участю США – 35,7% (рис. 2), далі України – 35,4%, Канади – 8,1%, ЄС – 4%, Великої Британії – 3,8% і Швейцарії – 3,4%. Рештою країн світу накладено 9,6 % двосторонніх санкцій, причому тільки 157 з них, або 3,9% від загальної кількості, – без участі однієї із зазначених країн. Таким чином на сьогодні сформувалася група із 6 країн, які виступають партнерами у абсолютній більшості двосторонніх санкційних зусиль, а саме 94,3%, причому це ті країни, які загалом активно реалізують санкційну політику. Останнє створює певні підстави вважати про можливість підвищення латеральності цих санкцій у майбутньому через

залучення додаткових країн, що найбільш актуально для ЄС, який виступає регіональним лідером у цій сфері [1]. Доцільно також зауважити, що 4 із 6 країн знаходяться у Європі, а решта дві – у Північній Америці. З одного боку, налагодження співпраці між цими регіонами сприяє формуванню єдиної міжнародної санкційної політики, а з іншого – відсутність країн решти регіонів може додатково посилити диспропорції економічного розвитку, особливо у контексті інтеграції систем санкційного контролю і фінансового моніторингу.

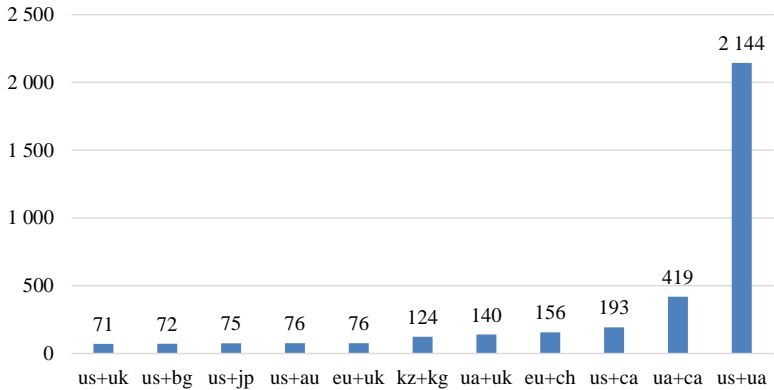

Рис.1. Склад учасників найбільших двосторонніх санкційних рішень

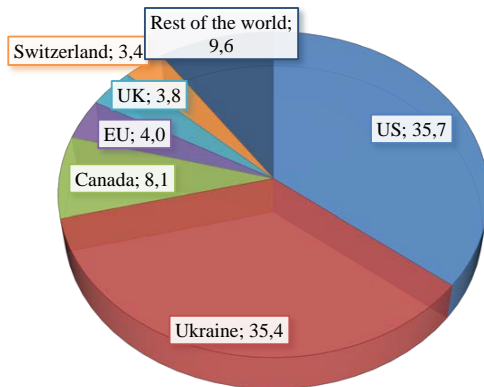

Рис. 2. Структура двосторонніх санкцій за участю країн, %

За структурою, основними партнерами Швейцарії (рис. 3) виступають ЄС – 58,2% і США – 22,4%, Великої Британії – Україна

(46,1%), ЄС (25%) і США (23,4%), ЄС – Швейцарія (48,9%) і Велика Британія (23,8%), Канади – Україна (65%) і США (29,9%), України – США (76%), США – Україна (75,6%).

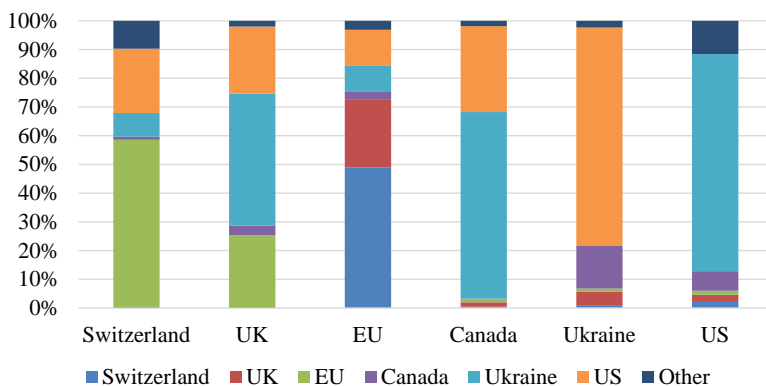

Рис. 3. Структура партнерів двосторонніх санкцій, %

На нашу думку, двосторонні санкції також виконують роль попереднього індикатора міжнародної санкційної активності, адже партнерами у них виступають країна-ініціатор санкційного зусилля і перша країна-послідовник. Такий склад свідчить про наявність певної згоди щодо визначеного об'єкта санкцій, а тому і вищу ймовірність приєднання інших країн, порівняно із однорівневими санкціями.

Результати нашого дослідження свідчать про нерівномірність розвитку світової системи санкційного контролю. Країни повинні чітко зважити ризики, що виникають для національної та світової безпеки унаслідок неактивної санкційної позиції, зокрема через використання їхніх фінансових систем для обходу санкцій та проведення нелегальних фінансових операцій.

Для України найперспективнішим напрямом подальшого підвищення латеральності двосторонніх санкцій є співпраця з ЄС та країнами Європи, особливо для підсанкційних об'єктів, обмежувальні заходи щодо яких вже підтримали США, а у сфері пошуку нових партнерів – налагодження зв'язків із Японією як найактивнішою країною Азії у сфері накладення санкцій, у тому числі на об'єкти росії.

Список використаних джерел:

1. Cardwell P.J., Moret E. The EU, sanctions and regional leadership. *European Security*. 2023. Vol. 32(1). P. 1–21.
2. OpenSanctions. URL: <https://www.opensanctions.org/> (дата звернення: 25.12.2023).